

A Magyarországra érkező külföldiek jellemzői – különös tekintettel a kiadásokra

A KSH adatfelvétele alapján összeállította: Kaszás Krisztina¹

A külföldiek kérdőíves felmérésének főbb adatait a KSH 2004 óta negyedéves és éves rendszerességgel publikálja gyorstájékoztatók és egyéb elemző kiadványok formájában. Jelen összeállításunkban az eddig megszokottaktól eltérően első ízben kerülnek olyan kiadási adatok elemzésre a főbb adatokon túl, amelyek a korosztályokhoz kapcsolódó turisztikai kiadások nagyságáról, emellett a külföldiek kiadásainak régiónkénti megoszlásáról is becslést adnak. Az eredmények ismertetése mellett röviden bemutatjuk az adatgyűjtés módszertanát is.

Kulcsszavak: nemzetközi utazások, turisztikai export, külföldiek magyarországi kiadásai, korcsoportok, régiók, módszertan.

1. táblázat

A kérdőívek megoszlása határátkelők szerint, 2009

Határátkelő	Kérdőívek darabszáma	Kérdőívek megoszlása (%)
Ártánd	2 610	4
Barcs	541	1
Bucsu	510	1
Csengersima	1 723	3
Esztergom	1 919	3
Ferihegy 1	4 231	7
Ferihegy 2A	4 474	7
Ferihegy 2B	3 010	5
Gyula	1 775	3
Hegyeshalom	5 917	9
Komárom	1 496	2
Kőszeg	620	1
Letenye	2 438	4
Nagylak	7 040	11
Parassapuszta	1 347	2
Rábafüzes	2 203	3
Rajka	2 554	4
Rédics	2 444	4
Röszke	4 265	7
Sátoraljaújhely	2 012	3
Sopron	3 285	5
Tiszabecs	851	1
Tompa	2 000	3
Tornyosnémeti	1 412	2
Udvar	539	1
Vámosszabadi	757	1
Záhony	2 885	4
Összesen	64 858	100

1. A KSH határstatisztikai felmérésének célja és módszere

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2004-ben indította el határstatisztikai felméréseit, amelynek keretében a külföldről hazatérő magyarokat², valamint a hazánkat elhagyó külföldieket³ azóta is 24 határállomáson, hozzávetőleg havonta összesen 89, illetve 189 összerírási napon kérdezzük meg utazásaikról. A felmérés célja adatok gyűjtése a külföldi és magyar utazók magyarországi és külföldi kiadásairól, tartózkodási idejéről, utazási céljairól és egyéb jellemzőiről. Az eredményeket a Magyar Nemzeti Bank (MNB) a Fizetési mérleg összeállításához (Idegenforgalom export-import), továbbá a turisztikai szervezetek, a kutatók és az egyéb adatkérők tervezés és elemzés céljából használják fel. 2009-ben 24 közúti határállomáson – a schengeni határszakaszokon a megszűnt határállomás közelében, valamint Ferihegy mindhárom terminálján (1, 2A, 2B) – 54 kérdezőbiztos közreműködésével valósult meg az éves szinten közel 30 ezer magyar és 65 ezer külföldi kérdőív felvétele. A minta jelentős elemszáma részletes adatelemzést, tendenciák és változások megfigyelését teszi lehetővé, ezáltal reális képet ad a hazánkba érkező külföldiek/a külföldre utazó magyarok sokszínű utazási céljairól, mozgásáról, viselkedéséről. Jelen elemzés a külföldi kereslet, illetve a külföldi látogatók költségének korcsoport és régió szerinti bemutatásával foglalkozik, a magyar

Forrás: KSH

utazók jellemzőiről a KSH honlapján számos elemzés és adat áll rendelkezésre.⁴

A külföldi látogatókról havonta közel 6000 kérdőív áll rendelkezésünkre. Az 1. táblázatban részletezzük,

¹ Közgazdász, Központi Statisztikai Hivatal, e-mail cím: krisztina.kaszas@ksh.hu.

² A lakosság utazásai külföldön kérdőív – OSAP 2007 (portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/info/02osap/onk/2007/k102007.doc).

³ A külföldiek magyarországi turisztikai és egyéb kiadásai kérdőív – OSAP 1943 (portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/info/02osap/onk/1943/k101943.pdf).

⁴ Az érdeklődők további információkat találhatnak Gilyán Csaba Hiteles források: A KSH kiadványai a turizmusról című cikkében, amely a Turizmus Bulletin 2009/4. számában jelent meg.

mely határátkelőkön folynak megkérdezések és a havonkénti kérdőívmennyiség hány százaléka származik az adott átkelő kilépő külföldi utazóitól.

A 23 közúti határállomás kiválasztása nem véletlen. A kérdezési helyszínek kijelölésénél szempont volt, hogy az átkelők közül a nagyobb és változatosabb utasforgalmat bonyolító átkelők kerüljenek a mintába, bár több, kisebb forgalmat bonyolító közúti határátkelőt is megfigyelünk. A megfigyelésből kimaradó átkelők a kisforgalmú légi, a jellemzően határmenti forgalmat bonyolító közúti, valamint a vasúti és vízi határátkelők. A nem megfigyelt határállomások okozta torzítást lefedettségi hibának tekintjük. A nem megfigyelt átkelők utazóinak jellemzői vélhetően eltérnek a megfigyelt határátkelők utazóiétól, ezért célszerű lenne megfigyelni azokat is, a felvételbe történő bevonásuk ellen azonban több érv is szól. Egyrészt a vasúti⁵ és vízi forgalom megfigyelése nehézkes, a kisforgalmú átkelők megfigyelése pedig nem hatékony, az összeírás fajlagos költsége jelentősen növekedne. Másrészt ezeknek az átkelőknek a megfigyelése a nagyobb forgalmú, jelentős átkelők megfigyelésének rovására menne.

Budapest Ferihegy három helyszínt jelent (1, 2A és 2B), a terminálokat önálló helyszíneként kezeljük.

A napok kiválasztása nem egyszerű véletlen módon történik. A kiválasztási módszer egy sablonra épül, amely négy teljes hétből áll. Ebben a sablonban helyezzük el az egy hónapra kijelölt napokat úgy, hogy megfeleljen az alább ismertetett kiválasztási követelményeknek. Ennek következtében a kiválasztott napok tükrözik a valóságot: megfelelő arányban szerepelnek benne hétvégék és hétköznapok, azokon belül az egyes napokat lehetőség szerint egyenletesen osztjuk el. A sablon segítségével biztosítjuk, hogy a kérdezési napok lefedjék a teljes hónapot, a kiválasztott napok hetek közötti elosztása egyenletes. Ezen követelményeken túl a napok kiválasztása már véletlenszerű.

A kérdezési tartomány közúton 7 és 22 óra közötti, ami évszakonként, valamint a schengeni és nem schengeni határállomásokat technikai feltételek szerint megkülönböztetve változik. Két kérdezési intervallumot különítünk el: a délelőttöt (7:00–14:30) és a délutánt (14:30–22:00). Az a cél, hogy a hétköznapok és a hétvégék esetében a délelőttök és a délutánok megoszlása lehetőleg egyenletes legyen.

2009-ben közel 65 ezer kérdőív állt rendelkezésre, amelyek jelentős része a szomszédos országok állampolgáraitól származott. A 2. táblázat azon országok listáját tartalmazza, amelyek mintaelemszáma megbízható becsléseket tesz lehetővé (a földrészeknél Ausztrália és Afrika korlátozott részletezettséget tesz lehetővé).

⁵ A vasúti forgalom megfigyelésére tettünk kísérletet, negatív tapasztalatokkal.

2. táblázat

Az interjúk száma* országok szerint, 2009

Országok, országcsoportok	Interjúk száma
Ausztria	8 128
Cseh Köztársaság	1 533
Egyesült Királyság	2 114
Franciaország	885
Hollandia	994
Horvátország	2 298
Lengyelország	866
Németország	4 305
Olaszország	1 364
Románia	13 680
Svájc	587
Svédország	504
Szerbia, Montenegró, Koszovó	5 241
Szlovákia	11 432
Szlovénia	1 488
USA	897
Ukrajna	3 131
EU-9	15 360
EU+15 (új tagállamok)	20 776
EU (Románia és Bulgária együtt)	14 132
EU-országok együtt	50 268
Európa	62 705
Ázsia	600
Afrika	91
Amerika	1 232
Ausztrália	230
Összesen	64 858

* „A külföldiek magyarországi turisztikai és egyéb kiadásai” című felvételből a feldolgozott kérdőívek alapján.

Forrás: KSH

Ez a gazdag adatbázis, amely 2004 óta tartalmazza a külföldi kereslet legfontosabb jellemzőit (látogatók száma, tartózkodási ideje, küldőországok szerinti és motivációs szerkezete, fogyasztása, a kereslet regionális eloszlása), a kutatók számára fontos és mélyebb összefüggések értelmezésére alkalmas. *Célunk, hogy a közel hat és fél évre visszamenőleg rendelkezésre álló adatok minél részletezettebb szinten publikussá váljanak, így azok is, amelyek a KSH kiadványaiban és a honlapunkon elérhető (www.ksh.hu) stADAT-táblákban mindaddig nem kerültek közzétételre.*

2. A Magyarországra érkező külföldiek turisztikai jellemzői 2009-ben

2.1. ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK

Magyarország összes utasforgalmi-export bevétele 2009-ben 1201 milliárd forintot tett ki. Az előző évhez viszonyított 10,4%-os növekmény teljes egészében a forint más valutákhoz viszonyított gyengülésének volt

A Magyarországra látogató külföldiek száma az utazás típusa (turisztikai illetve nem turisztikai cél) és küldőországok szerint, 2009 (ezer fő)

Országok, országcsoportok, földrészek	Turisztikai motiváció	Nem turisztikai motiváció	Összesen
Ausztria	2 889	3 548	6 437
Bulgária	20	1 214	1 234
Csehország	330	747	1 077
Egyesült Királyság	296	63	359
Franciaország	220	144	364
Hollandia	183	123	306
Horvátország	224	748	971
Lengyelország	594	972	1 566
Németország	2 034	1 096	3 130
Olaszország	360	264	625
Portugália, Spanyolország*	194	18	212
Románia	1 122	6 661	7 783
Svájc	173	80	253
Szerbia, Montenegró, Koszovó*	460	1 741	2 201
Szlovákia	1 414	7 681	9 095
Szlovénia	80	339	418
Ukrajna	335	1 350	1 685
USA	383	15	397
Európa	11 741	27 864	39 606
Európai Unió	10 343	23 077	33 420
Ázsia	311	64	376
Afrika	18	4	22
Amerika	536	21	557
Ausztrália	63	0	63
Mindösszesen	12 670	27 953	40 624
2008=100%	100	104	103

* A jelölt országok a súlyozáskor összevonásra kerültek, ami az adott országok mintaelemszámának csekély voltával indokolható.
Forrás: KSH

köszönhető.⁶ 2009-ben az USA dollár és az euró árfolyama 18, illetve 12%-kal volt magasabb, mint az előző évben. Az utasforgalmi export 68%-a – 820 milliárd forint – származott a turisztikai céllal érkezőktől.

A 3. és 4. táblázat a külföldi látogatók részletesebb bontását tartalmazza, ami alapján az egyes turisztikai, illetve nem turisztikai motivációkhoz kapcsolódó költségek részletesebben elemezhetőek. Megfigyelhető, hogy az 1–3 éjszakai utazásokhoz igen nagy mértékű (64%-os) bevételnövekedés párosult (35%-os látogatószám-növekedés mellett). A hosszabb tartózkodásokra (4 vagy ennél több napra érkezők) már nem jellemző hasonló fejlődés. Összességében 16%-kal emelkedtek kiadásaiik 4%-os látogatószám-csökkenés mellett, ily módon a bevételnövekedés jelentős része csupán a kedvezőtlen árfolyamváltozásokból ered.

⁶ A nemzetközi közlekedés és biztosítási kiadások nélküli MNB adatok megtalálhatók az MNB honlapján: www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statistikai_idosorok/mnbhu_fizm_20090330/fmuy_eur_hu.xls.

A válság egyértelmű hatásaként számos utazó anyagi vagy egyéb (például időhiány) okból arra kényszerült, hogy rövidebb utazást tegyen. Megfigyelhető egy szűkebb réteg (csehek, svédek, olaszok, britek), akik – feltételezhetően akár fő utazásuk mellett – második vagy többedik utazásként néhány napra (egy hosszú hétvége-re, 1–2 éjszakai városlátogatásra vagy kulturális programokra) érkeztek hazánkba.

A turisztikai fogyasztás költségeinek⁷ szerinti vizsgálata (5. táblázat) azt mutatja, hogy a külföldiek minden egyes forint 44%-át szállás- és vendéglátó szolgáltatásokra fordították. Ebből a vendéglátó egységek bevétele közel 111 milliárd forint volt. Tartózkodási idő szerint jól látható, hogy az egy napra érkezők prevenció és gyógyászati kezelésekre fordítják költségeik tetemes részét (37%). A több napra látogatók közlekedés- és üzemanyagköltsége, amely az utazás korántsem elhanyagolható eleme – a teljes utazásra

⁷ A kérdőív 14. pontja, portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/info/02osap/onk/1943/k101943.pdf.

A turisztikai céllal érkező külföldiek kiadásai részletes motivációnként a tartózkodás hossza szerint, 2009

Motivációk	Külföldi látogatók kiadásai (millió forint)			Változás (2008=100%)		
	Egy napra látogatók	Több napra látogatók		Egy napra látogatók	Több napra látogatók	
		1-3 éjszakát eltöltők	4 vagy több éjszakát eltöltők		1-3 éjszakát eltöltők	4 vagy több éjszakát eltöltők
Üdülés	1 007	47 931	175 737	80	164	116
Városnézés	6 815	60 951	66 464	142	106	111
Rokon- és barátlátogatás	8 207	22 414	100 607	94	105	117
Gyógykezelés, egészségmegőrzés*	21 890	11 904	109 712	85	124	123
Konferencia, kongresszus	210	9 424	13 538	77	100	146
Üzleti út	8 516	72 564	51 315	87	90	106
Kulturális, sportprogram	1 117	8 729	12 424	90	109	110
Vallási cél	693	830	1 248	259	399	488
Természetjárás	479	662	1 392	136	340	80
Vadászat	189	835	1 802	73	35	104
Turisztikai célú kiadások	49 123	236 242	534 240	93	108	116
Külföldi látogatók turisztikai és egyéb kiadásai összesen	353 234	257 060	590 343	109	109	112
Turisztikai célú kiadások aránya az összes kiadásból (%)	14	92	90	-	-	-

* Az alábbi utazási motivációkhoz sorolt célok: egészségmegőrzés, gyógykezelés (wellnesskúrák, wellness-szállodák meglátogatása, wellnessfürdők meglátogatása, uszoda, termálfürdők, élményfürdő, gyógyfürdő gyógykezelés nélkül, strand, fogászat, gyógyfürdők kezeléssel, kórházi kezelés, szépség- és műtétek, plasztikai sebészeti beavatkozások).

Forrás: KSH

szánt összeg 13%-a. Ennek nagy része a költségesebb repülő és egyéb utakból befolyt összeg (a nemzetközi szervezett légi és egyéb közlekedésből származó bevételek Magyarországon maradó hányada), a gépjárművel érkezők magyarországi tankolásainak része csupán 3%. A hosszabb ideig itt tartózkodók utazási keretük közel 10%-át fordítják az otthon maradtak számára ajándékok

vásárlására, emellett saját kényeztetésükről sem feledkezve meg kulturális, sport és egészségmegőrzési célokra további 16%-ot költenek.

A főbb küldőországokra számított költsélemekhez tartozó arányok némileg eltérnek az átlaghoz viszonyítva. A 6. táblázat adatai alapján jól láthatók az egyes országokra vonatkozó sajátosságok.

5. táblázat

A Magyarországra látogató külföldiek turisztikai fogyasztásának szerkezete, 2009

Fogyasztási szerkezet	Turisztikai motivációval érkezők kiadásai		
	Egy napra	Több napra	Összesen
	látogatók		
Összes költség (millió forint)	49 123	770 482	819 605
	Költsélemek megoszlása, %		
Szálláshely- és vendéglátó szolgáltatások	12	46	44
Közlekedés	1	10	10
Üzemanyag-vásárlás	2	3	3
Élelmiszer, ital	13	7	7
Egyéb árucikk	26	12	13
Gyógyászati és egészségmegőrzési szolgáltatások	37	9	10
Kulturális, sport- és egyéb turisztikai szolgáltatások	2	7	7
Egyéb szolgáltatások	7	7	7
Összesen	100	100	100

Forrás: KSH

A legnagyobb turisztikai kiadással rendelkező küldőországaink fogyasztási szerkezete, 2009

Fogyasztási szerkezet	Németország			Ausztria			USA		
	Egy napra	Több napra	Összes	Egy napra	Több napra	Összes	Egy napra	Több napra	Összes
	látogatók			látogatók			látogatók		
Összes költés (millió forint)	861	220 979	221 840	31 345	56 588	87 933	187	63 174	63 361
	Költéselemek megoszlása, %								
Szálláshely- és vendéglátó szolgáltatások	21	45	45	12	48	35	16	53	53
Közeledés	10	3	3	0	0	0	43	17	18
Üzemanyag-vásárlás	7	6	6	1	3	2	1	1	1
Élelmiszer, ital	4	9	9	10	8	9	0	4	4
Egyéb árucikk	52	10	10	20	12	15	21	11	11
Gyógyászati és egészség-megőrzési szolgáltatások	0	15	15	51	15	28	0	1	1
Kulturális, sport- és egyéb turisztikai szolgáltatások	1	5	5	1	7	5	16	7	7
Egyéb szolgáltatások	3	7	7	5	6	6	4	6	6
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Forrás: KSH

A főbb turisztikai küldőpiacok részesedése a turisztikai látogatásokon belül a főbb mutatók szerint (%)

Országok, országcsoportok	Turisztikai célú külföldi látogatók száma (ezer fő)	Turisztikai célú külföldi látogatók kiadásai (millió Ft)	Turisztikai célú külföldi látogatók összes tartózkodási ideje (ezer nap)
Látogatók összesen	12 670	819 605	59 123
	Megoszlás (%)		
Európa	93	82	88
EU	82	74	80
Ausztria^{a,b}	23	11	12
Németország^{a,b}	16	27	30
Szlovákia^a	11	1	4
Románia	9	2	6
Lengyelország	5	5	6
Olaszország	3	3	3
Ukrajna	3	1	1
Csehország	3	2	2
Ázsia	2	5	4
Afrika	0	0	0
Amerika	4	11	70
USA^b	3	8	5
Ausztrália	1	1	1

^a Főbb küldőországaink a turisztikai látogatások tekintetében.^b Főbb küldőországaink a turisztikai kiadások tekintetében.

Megjegyzés: A táblázatban a kontinenseken, illetve országcsoportokon belül azok az országok kerültek kiemelésre, ahol a turisztikai célú látogatások száma az összes turisztikai célú külföldi látogatás legalább 3%-át teszik ki.

Forrás: KSH

Főbb turisztikai küldőpiacaink* látogatóinak száma turisztikai motivációk szerint, 2009

Motivációk	Ausztria (ezer fő)	2008=100%	Német- ország (ezer fő)	2008=100%	Szlovákia (ezer fő)	2008=100%
Turisztikai motiváció	2 889	108,3	2 034	102,6	1 414	72,4
Ebből:						
Üdülés (vízparti, hegyvidéki, falusi)	179	78,3	678	89,0	69	48,0
Városnézés	958	146,8	135	126,5	183	51,2
Természetjárás	76	137,4	10	150,5	59	129,4
Rokon- és barátlátogatás	614	95,9	467	132,9	562	74,2
Egészségmegőrzés, gyógykezelés	644	89,9	342	95,5	241	99,3
Üzleti út, konferencia, kongresszus	132	85,3	352	108,0	104	71,9
Kulturális rendezvény, sportrendezvény	179	134,6	38	62,1	90	47,9
Vadászat	17	90,0	12	132,3	1	16,6
Vallási cél	91	129,9	0	29,1	105	152,9

* Főbb küldőországaink a turisztikai látogatások tekintetében.

Forrás: KSH

A 4–6. táblázatokban közzétett összefoglaló adatokon⁸ túl a továbbiakban részletes elemzést kívánunk adni néhány turisztikailag kiemelt országra, valamint a kísérleti jelleggel számított korosztályos és régiós kiadásokra vonatkozólag.

2.2. FŐBB TURISZTIKAI KÜLDŐORSZÁGAINK

A turisztikai szempontból jelentős küldőországaink a látogatások száma alapján (7. táblázat)⁹ Ausztria, Németország, Szlovákia, Románia és Lengyelország. Küldőpiacaink koncentrátságát jól szemlélteti, hogy az első három országból érkezett a turisztikai látogatóink 50%-a. Közel minden tizedik turisztikai céllal érkező szlovák nemzetiségű volt, 10-ből négy külföldi német nyelvterületről (Németország, Ausztria, Svájc) érkezett.

A turisztikai szolgáltatásokhoz kapcsolódó bevételek nagyság szerinti sorrendje teljesen eltérő a látogatószámok rangsorától: Németország, Ausztria, USA, Lengyelország, Nagy-Britannia és Olaszország a sorrend.

Számos motivációt különböztetünk meg a turisztikai utazások fő céljának leírására, ily módon rövid időtávon

jelezhetőek a tendenciákban bekövetkezett változások. A 8. táblázat alapján megfigyelhetjük a főbb célok 2008. évhez viszonyított alakulását. Szlovákia felől a természetjáró és vallási utak száma 30–50%-kal nőtt, e két célon kívül minden egyéb látogatás intenzitása csökkent. Az utóbbi években a vallási turizmus élénkülése figyelhető meg főként a szomszédos országok irányából, ezt mutatják az osztrák adatok is. Az egészségturisztikai utak minimális mértékű, a látogatások fő motivációját kitevő rokon- és barátlátogatás viszont 26%-os látogatószám-visszaesést mutat.

Klasszikus értelemben a több napra, turisztikai motivációval érkezőket nevezzük turistáknak, akik a meglátogatott helyen legalább egy, ideális esetben ennél több éjszakát töltenek. A 9. táblázat és az 1. ábra a turisztikai kiadások szerinti főbb küldőországaink kiadás- és látogatószám-adatait tartalmazza részletes turisztikai motivációnként, illetve korcsoportonként.

A következőkben a fenti fő piacokat egyenként is részletesen jellemezzük.

2.3. AZ OSZTRÁK TURISTÁK JELLEMZŐI

2009-ben osztrák szomszédaink turisztikai (szabadidős és üzleti) céllal 2,9 millió látogatást tettek Magyarországon, ami 8%-os látogatószám-növekedést mutat az előző évhez viszonyítva. Szomszédos országaink közül ez évben még Szlovénia esetében tapasztalhattunk látogatószám-bővülést (+4%), azonban a Szlovéniából érkezők száma (80 ezer fő) igen csekély, nem képvisel jelentős piacot. Az utazás célja szerint a városnézés és az aktív turizmus (természetjárás) iránt érdeklődő osztrák turisták száma kimagasló mértékben (+47% és +37%) emelkedett. Vallási, kulturális céllal és a különböző rendezvényekre 30–35%-kal érkeztek többen. A rokon- és barátlátogatások száma

⁸ További elemzések és adatok megtekinthetők a KSH honlapján az alábbi linkek alatt:

portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,182779&_dad=portal&_schema=PORTAL

portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,592051&_dad=portal&_schema=PORTAL

Korábban megjelent negyedéves adatok (Gyorstájékoztatók): portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,665059&_dad=portal&_schema=PORTAL

2010-től megjelenő negyedéves tájékoztatók (Statistikai Tükör):

portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,585303&_dad=portal&_schema=PORTAL

⁹ Azon országok listája, ahol a turisztikai célú látogatások száma legalább az összes turisztikai célú látogatás 3%-át teszi ki.

A főbb turisztikai küldőországokból* több napra érkező látogatók kiadásai turisztikai motivációk szerint, 2009

Motivációk	Németország		USA		Ausztria	
	Kiadása (millió forint)	Egy fő egy napjára jutó kiadása (forint)	Kiadása (millió forint)	Egy fő egy napjára jutó kiadása (forint)	Kiadása (millió forint)	Egy fő egy napjára jutó kiadása (forint)
Üdülés	71 576	9 969	20 517	24 679	14 092	11 315
Városnézés	12 983	15 471	15 627	27 542	434	12 322
Rokon- és barátlátogatás	32 765	7 619	10 834	9 956	7 456	8 300
Egészségmegőrzés, gyógykezelés	60 939	16 156	257	18 326	25 364	12 382
Üzleti út	36 936	30 514	15 023	38 854	4 331	30 218
Kulturális és sportrendezvények	3 778	18 776	542	22 931	4 014	9 515
Vallásturizmus	25	7 289	297	14 021	160	7 593
Természetjárás	828	15 249	76	10 386	273	6 902
Vadászat	1 148	20 688	-	-	463	16 744
Összesen	220 979	12 544	63 174	21 490	56 588	11 594

* Főbb küldőországaink a turisztikai kiadások tekintetében.

Forrás: KSH

4%-kal csökkent, azonban megfigyelhető, hogy a folyamatosan dráguló üzemanyag és utazási kiadások miatt az egy napon belüli látogatások észrevehetően ritkultak ugyan, de ezzel egy időben 12%-kal nőtt a többnapos látogatásra érkezők száma. Így azok, akik az emelkedő költségek ellenére sem halasztották el rokonlátogatásukat, tovább maradtak hazánkban.

Ausztria közelsége folytán igen nagyarányúak az éjszakázás nélküli turisztikai látogatások (közel 2 millió fő csupán egy napra érkezett). Az összes, külföldiek által hazánkban töltött idő 12%-a származik osztrák szomszédainktól, azonban a jelentős számú egynapos utak miatt a turisztikai látogatások átlagos hossza viszonylag csekély: 2,4 nap, ami a III. negyedévben

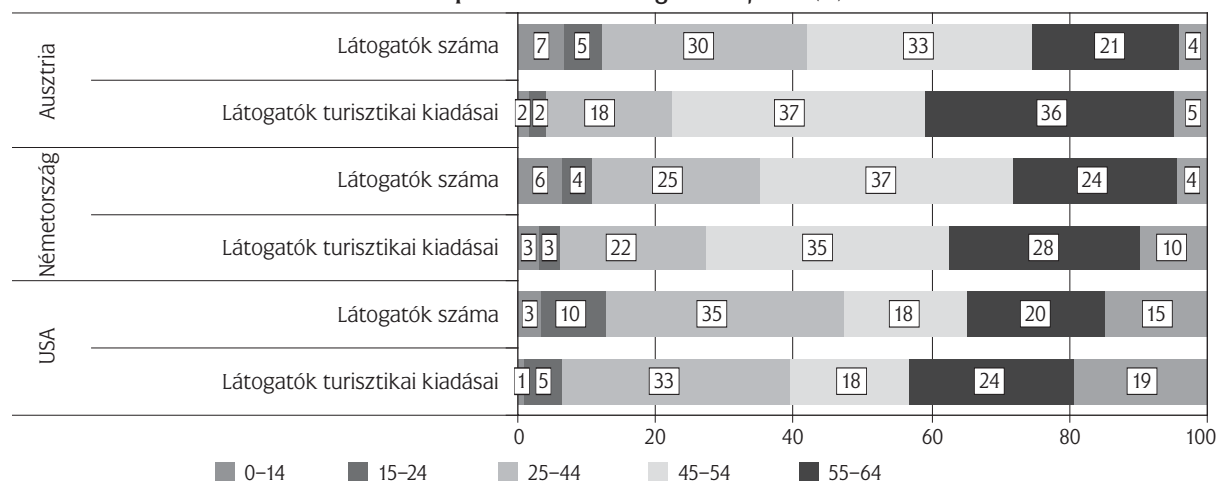
valamelyest emelkedett (2,7 nap), de az összes turisztikai céllal érkező külföldi látogató 4,7 napos átlag tartózkodásától két nappal így is elmarad.

Az osztrákok közül összességében hozzávetőleg 872 ezer fő töltött legalább egy éjszakát Magyarországon. Ők – a korábban említett rokon- és barátlátogatáson kívül – egészségmegőrzés, kulturális és sportrendezvényen való részvétel, vallási turizmus és aktív pihenés céljából választották Magyarországot.

Turisztikai bevételeink 11%-a (88 milliárd forint) – ami a második legnagyobb arányú az országokénti összesítésben – osztrák szomszédainktól származik. Ezen összeg közel felét (44 milliárd forintot) a gyógyászati és egészségmegőrzési szolgáltatások igénybevétele teszi ki

1. ábra

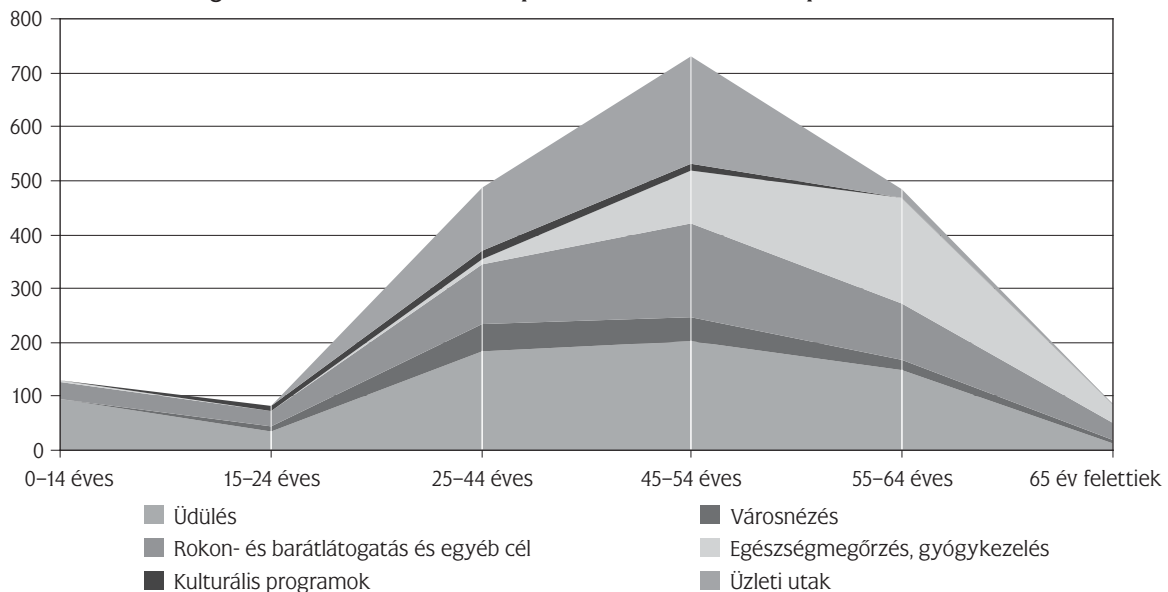
A főbb küldőországainkból több napra érkező látogatók számának és kiadásainak korcsoportok szerinti megoszlása, 2009 (%)

Forrás: KSH

A Németországból turisztikai céllal több napra érkezők száma korcsoportok és motivációk szerint

Forrás: KSH

(9. táblázat), amelynek tekintélyes része fogászati és plasztikai sebészeti kezelés.¹⁰ A magyar fogorvosok szaktudása és nem utolsósorban a kezelések relatív olcsósága sok éve vonzó szomszédaink számára. A kezelések közkedveltségén túl a második legnagyobb tartózkodási idő (3,8 nap) is ezen úti célokhoz párosul. További multiplikátor hatással is bír, ha csak a szálláshelyek igénybevételére vagy a kezeléseket közt, vendégeknek szervezett programokra gondolunk. Az ilyen jellegű (gyógyászati és egészségmegőrzési) látogatások alkalmával naponta 18 ezer forint az egy főre jutó kiadás, ami igen magasnak számít a szabadidős utak körében. Viszonyításképpen a vadászatra érkezők napi költsége közelíti csak meg ezt az összeget, ami köztudottan költséges sportág. A rokon- és barátlátogatásokból – ami jelenleg turisztikai célú utazásnak számít – közel 10 milliárd forint folyt be 2009-ben, azonban ennek alacsony hányada kapcsolható ténylegesen a turisztikai szolgáltatásokhoz. Közel egynegyede szálláshely- és vendéglátószolgáltatás, néhány százaléka egészségmegőrzéshez, kulturális programokhoz vagy szórakozáshoz kapcsolható, de túlnyomórészt – akár 40–50%-ban – vásárlásnak tekinthető (üzemanyag, ajándékok, saját részre vásárolt cikkek és nagy arányban élelmiszer).

2.4. A NÉMET TURISTÁK JELLEMZŐI

Német látogatóink 3%-kal érkeztek többen turisztikai programokra, mint 2008-ban. Az egynapos utazások ez idáig soha nem tapasztalt mértékben, felére estek vissza. Igaz azonban, hogy az egynapos német látogatások

száma a korábbiakban sem volt jelentős, sőt a minta elemszáma is igen csekély (összesen 38 kérdőív egy év alatt), amiből semmiképpen nem vonhatunk le helytálló következtetéseket. A többnapos turisztikai utazók jellemzőiről – 2537 kérdőív alapján – már megbízhatóbb elemzés végezhető. Az üdülések száma összességében 10%-kal csökkent, ami a főszezonban az átlagtól kisebb, 8%-os mértékű gyengülést, az év elején közel 50%-os elmaradást, az év végén viszont közel hasonló mértékű bővülést mutat. Az üdülésre érkezők 66%-a a Balatont választotta. Egynegyedük a Nyugat-Dunántúl régióba, 12%-uk Budapestre látogatott. A városnéző programok 46%-kal emelkedtek. Ezek a tavaszi és téli hónapokra koncentráálódtak, ekkor tekintették meg legtöbbször (67%) kulturális és sportrendezvényen történő részvétel motivációjával). A városlátogatások 67%-a Budapest felkeresésére irányult, 37%-uk a nyugat-dunántúli városokat fedezte fel. Kifejezetten a nyári és kora őszi időszakban koncentrálódtak a németek 13%-a a Balaton környékére is ellátogatott, valószínű, hogy szervezett egynapos kirándulások keretében. Az egészségmegőrzési (wellness) és gyógyászati szolgáltatásokat igénybe vevők száma minimális mértékben csökkent (-4%). A német látogatók az igényes szolgáltatásokat keresik, világhírű gyógy- és termálfürdőinket választják felfrissülésük helyszínéül. 58%-uk Budapesten, 16% a Balaton környékén és 19%-uk a Dél-Dunántúlon pihent. A látogatók régiós elhelyezkedését nézve jórészt a dunántúli területeket kedvelik, alacsony százalékban lépik át a Duna vonalát. Korcsoportonkénti vizsgálatunk szerint 86%-uk a 45–64 éves korosztályba tartozik, 10% a 65 éven felüli látogatók aránya (1. és 2. ábra).

¹⁰ A kérdőív 5. kérdésének szöveges beírásai alapján.

A rokonlátogatások száma 30%-kal növekedett, és időszak szerinti eloszlásuk is megváltozott. Míg 2008-ban inkább szezonon kívül érkeztek a legtöbben (az I. és IV. negyedévben összesen 59%, a III. negyedévben 19% realizálódott), addig 2009-ben a látogatások egyenletesebb eloszlása figyelhető meg (az I. negyedévben 18%, a további időszakokban 25–29% jelentkezett, amelyből a nyári szezon volt a legkedveltebb 29%-os részesedéssel).

A többnapos turisztikai utazásokhoz általában egyhetes tartózkodási idő társul (6,8 nap). Az üdülési szándékkal érkezők átlag 10,6 napot töltöttek nálunk, ami a holland (11,7 nap), svájci (11,1 nap) és svéd (10,9 nap) turisták átlagos tartózkodási ideje után a negyedik leghosszabb volt. Jól látszik, hogy az első helyen álló hollandokhoz képest – akik köztudottan a hosszú tartózkodások hívei, és 45%-uk többnyire lakóköcsival érkezik a Balatonra – a németek csupán egy nappal térnek haza előbb, másrészt közel tízszer nagyobb piacot képviselnek, mint a hollandok. A wellness- (egészségmegőrzési) célú utazásokhoz még ennél is magasabb tartózkodási idő kapcsolódik (11 nap). Lényeges megemlíteni, hogy a németek ilyen célú utazásai nemcsak a hosszú látogatások tekintetében kiemelkedők, hanem az üdülési utakra fordított összegek (72 milliárd forint) után a második legnagyobb bevétel is innen származik (61 milliárd forint). A rokon- és barátlátogatásra érkezők (453 ezer fő) szintén huzamosabb ideig maradnak (9,5 nap), azonban az egy fő egy napjára jutó kiadásuk (7 ezer forint/nap/fő) a többi turisztikai motivációhoz mérten alacsony (9. táblázat).

A német utazásokból 2009-ben 221 milliárd forintnyi turisztikai bevétel származott, amely közel 100%-ban a többnapos utazók kiadásából fakad. Fogyasztási szerkezetük kismértékben tért el a külföldiek átlagos turisztikai kiadásaitól (5. táblázat). Közlekedési költségeik aránya kisebb (fapados járatok, időszaki kedvezmények), azonban üzemyagra 3 százalékponttal nagyobb arányban költöttek az átlagosnál (a közúti forgalom dominál). Gyógyászati és egészségmegőrzési kiadásai aránya 5 százalékponttal volt magasabb az átlagnál. Motivációk szerinti fajlagos kiadásuk (8. táblázat) az üzleti utazóknál volt a legmagasabb (31 ezer forint/nap/fő), a vallási célú látogatásoknál a legalacsonyabb (7 ezer forint/nap/fő). A látogatószám és a kiadások tekintetében is elsődleges egészségügyi szolgáltatások 16 ezer forintot hoztak naponta, látogatónként.

2.5. AZ USA-BÓL ÉRKEZŐK JELLEMZŐI

2009-ben az Amerikai Egyesült Államokból érkezett turisztikai célú látogatóink 3%-a (383 ezer fő). Önmagában csak az érkezések számát nézve ez az információ nem lenne túl figyelemfelkeltő, főként, ha az osztrák (23%) és német (16%) érkezők arányával vetnénk össze (3. táblázat), azonban kiadásai tekintetében nagyon is fontos piacról van szó. Ez évben 63 milliárd forintnyi összeg folyt be

a tengerentúlról érkezőktől, ami 13%-kal emelkedett a tavalyi évhez képest. Az USA a harmadik legnagyobb turisztikai költésű küldőországunk a bevételstatisztikák alapján. Tartózkodási idejük átlagosan 7,7 nap. Fő motivációik az üdülések (32%), a városnézés (31%), valamint a rokon- és barátlátogatások (19%), egészségügyi kiadásai minimálisak (9. táblázat). Az üzleti utazók aránya a teljes beutazóforgalmon belül 14%-os. 2009-ben összesen 847 kérdőív készült az amerikai állampolgárokkal, amelyeknél az említett motivációk együttesen 95%-ban fordultak elő. A rokon- és barátlátogatásra érkezők átlag 15 napot töltöttek nálunk, az üdülési és városnézési céllal utazók tartózkodási ideje 7, illetve 5 nap volt. E három motivációval érkezők összes kiadása 47 milliárd forint volt, ami 17%, 33% és 25% arányban oszlott meg. Az üzleti utazók – akik közel egy hétig maradtak – 14 milliárd forinttal járultak hozzá a bevételekhez.

Az USA-ból érkezők látogatásai szinte 100%-ban a fővárosra koncentráálódtak. Emellett az üdülési szándékkal érkezők csupán néhány százaléka látogatott el egyéb régióinkba is. 3%-uk tett látogatást Észak-Magyarországon, 2%-uk pedig a Balatonhoz. A városnézők 2%-a tett Budapest környéki látogatásokat, az ő esetükben még kevésbé volt fontos cél az egyéb országgrszek és látnivalók megismerése. Ezzel szemben a rokonlátogatásoknál már nem érvényesült a főváros-orientáltság. Feltehetőleg ez a hazai vendéglátóknak köszönhető, akik hozzátartozóik magyarországi tartózkodása alatt számos programot és vidéki utazást szerveztek vendégeiknek.

Fogyasztási szerkezetük alapján (5. és 6. táblázat) közel 10 százalékponttal nagyobb összeget fordítottak szálláshelyi és éttermi szolgáltatásokra, mint a külföldiek átlagosan. A közlekedési költségeik érthető módon az utazás jóval nagyobb részét (18%) emésztették fel, mint az európai utazók esetében, kulturális programokra és egyéb szolgáltatásokra ellenben közel azonos arányban költöttek, mint a külföldiek átlagosan.

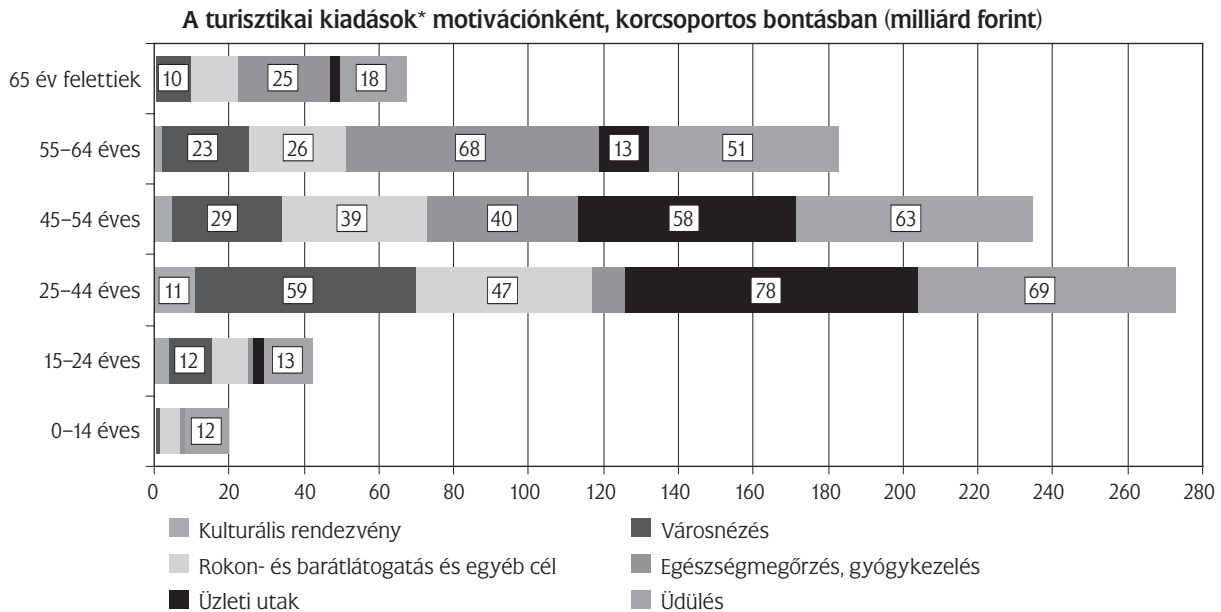
2.6. KIADÁSOK KORCSOPORTOK ÉS MOTIVÁCIÓK SZERINT 2009-BEN

A külföldi látogatók kiadásainak minél részletesebb elemzése céljából a KSH kísérleti jelleggel számításokat végzett a látogatók korcsoportok és régiók szerinti kiadásainak meghatározására. Az első eredményeket jelen elemzésünkben tesszük közzé.

A hazánkba látogatókat hat korcsoportra osztottuk fel szakértői becslés alapján (0–14 éves, 15–24 éves, 25–44 éves, 45–54 éves, 55–64 éves és 65 év felettek korosztályra), a kérdőív életkorra és nemre vonatkozó kérdése szerint. A kérdőíven szereplő 25–34 éves és 35–44 éves kategóriák összevonásra kerültek, mivel a költségek csoportosításában nincs jelentősége a két kategóriát külön kezelni, feltételezzük, hogy kiadási arányaik azonosak.

3. ábra

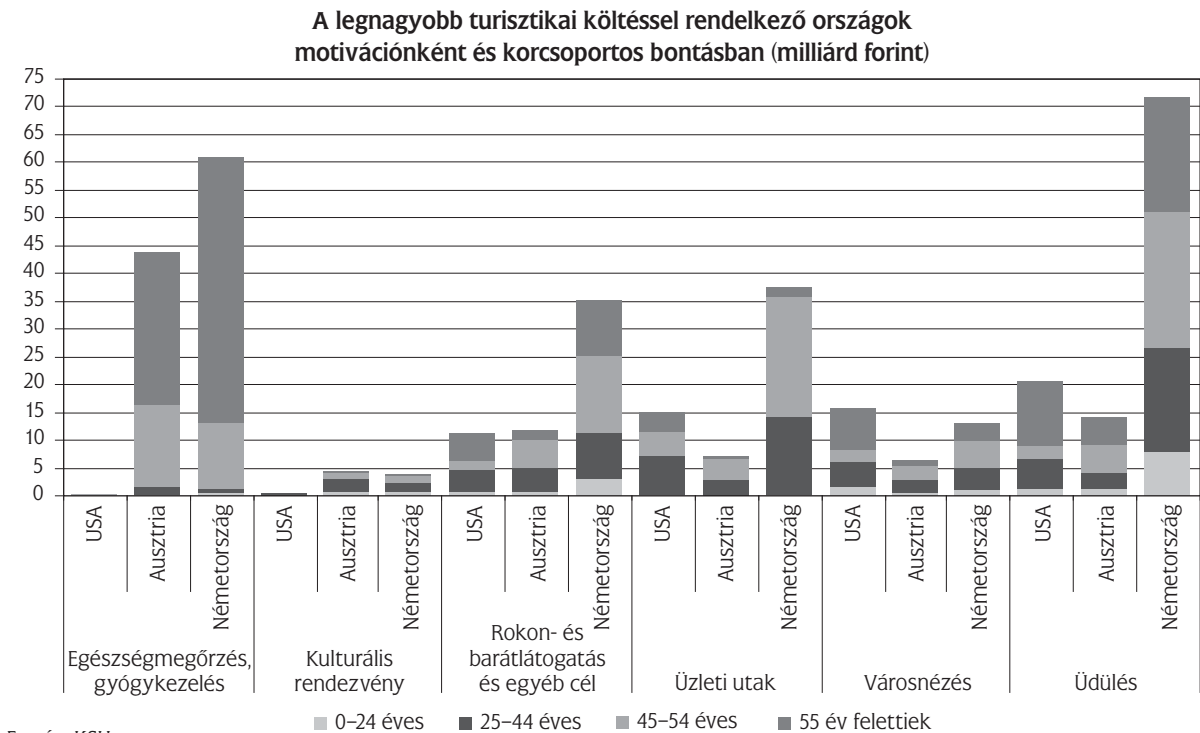
* A külföldiek turisztikai kiadásai 2009-ben 820 milliárd forintot tettek ki.

Forrás: KSH

A kérdőív válaszai alapján 1 és 9 fő között változik az együtt utazók száma. Az utazók 33%-a egyedül, 45%-uk párban, 12%-uk harmad-, 8%-uk negyedmagával utazik. Az együtt utazók számától függően kiadási arányokat határoztunk meg életkor szerint, például a két utazót tartalmazó kérdőív esetén korcsoport kombinációkat határoztunk meg,

és ezen csoportokhoz rendeltünk arányokat. A csoportosítás lehetővé teszi a családok, fiatalok, együtt utazó generációk kiadásainak elkülönítését, a korcsoportonkénti költség részletes becslését. A számítás kísérleti jellege és az egyéb külső információk későbbi felhasználása folytán az arányok kismértékben változhatnak.

4. ábra

Forrás: KSH

TÉNYEK ÉS ELŐREJELZÉSEK

2009-ben a külföldiek megközelítőleg 820 milliárd forint értékű turisztikai kiadásainak 62%-a a 25–44 és a 44–54 éves utazóktól származott (3. ábra). A 25–44 évesek kiadásainak aránya 33%, amely nem sokkal több, mint a 44–54 éves korosztályé (29%). Az 55–64 évesek 183, a 65 év felettiak pedig 67 milliárd forintot költöttek nálunk

A kiadások utazási cél szerinti megoszlása korosztályonként az előzetesen feltételezett, tipizálható eltéréseket mutatja. Az üzleti kiadások túlnyomó arányban az aktív, 25–54 éves korúaknál fordulnak elő, e korcsoport felett és alatt nem tekinthetők jelentősnek. Az 55 év felettiakra munka helyett inkább már a pihenés, a fürdő- és gyógykezelések jellemzőek. A városnézés és a kulturális turizmus kapcsán a 25–44 évesek és kiadásaik jelentik a fő piacot, azonban ez az idősebbek körében is kedvelt programnak számít. A rokonlátogatásokat és üdüléseket kortalan elfoglaltságnak tekinthetjük, mivel szinte minden korcsoport szívesen utazik e céllal.

A hazai turisztikai bevételek legnagyobb részét kitevő országok utazási célok szerinti összehasonlítása is érdekes információkkal szolgálhat a téma iránt érdeklődőknek (4. ábra). Megállapíthatjuk, hogy a hazai egészségturisztikai iparág jól láthatóan nem vonzza a tengerentúlról érkezőket (az elemzett küldőországokat figyelembe véve). Kiadásaik nagysága szinte meg sem jeleníthető. Ezzel szemben az osztrák és a német látogatók esetében az ilyen célú kiadások aránya kiemelkedő. A németek esetében csak az üdülési célú utakra fordított összegek aránya magasabb az előbbi utazási célra fordított kiadásoknál. Korosztályi

sajátosságokat keresve szinte nem lehet nem észrevenni, hogy – egyedülálló módon – az egészségturizmus céljából utazó németek 78%-a az 55 éven felüli korosztályba tartozik. Az osztrákok esetében ez az arány 63%. Nincs hazánkban egyéb olyan vonzereje, amely iránt ilyen jelentős és jövedelmező lenne a nyugdíjas korosztály érdeklődése.

2.7. KIADÁSOK RÉGIÓK ÉS MOTIVÁCIÓK SZERINT 2009-BEN

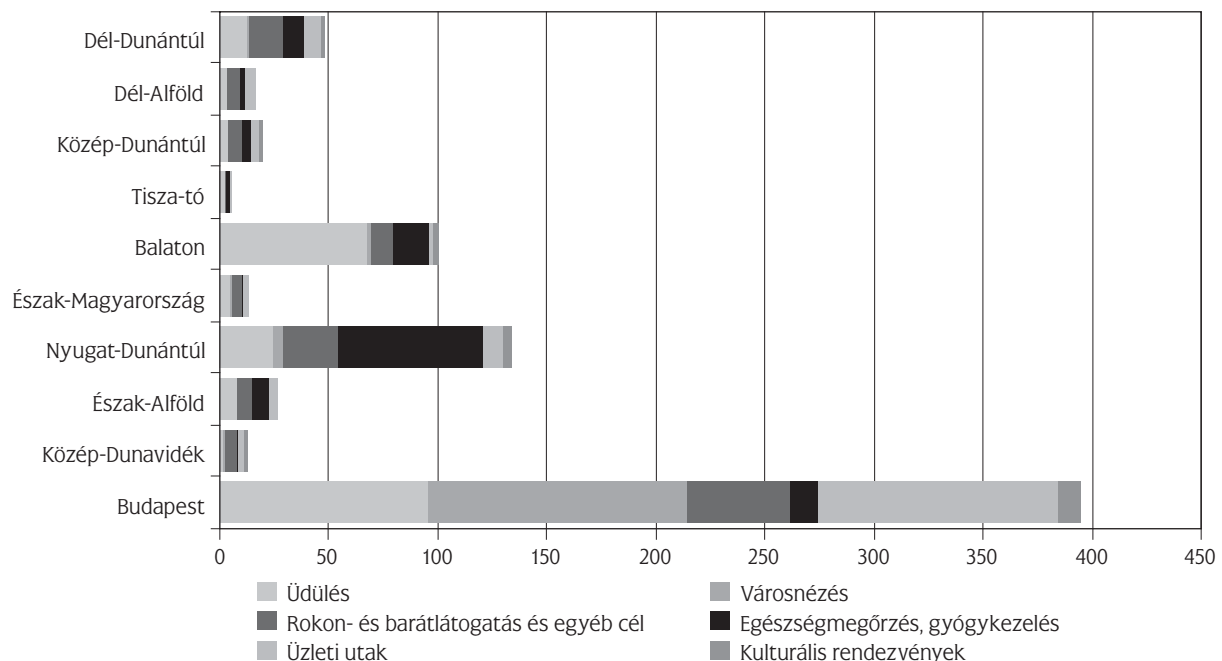
Az elkövetkezendőkben áttekintjük, hogy miként alakultak a külföldiek kiadásai régióinként, azonban ezt megelőzően bemutatjuk a feldolgozás módszertanát.

A felvételi kérdőív 8. kérdése alapján a több napra látogatók számos magyarországi régiót is megjelölhettek, ahová ellátogattak útjuk során. Ily módon a régiós látogatószámok összege általában nagyobb, mint a tényleges látogatószám, mivel ilyenkor többszörösen kerül a látogató összegzésre. Ha például Budapestre érkezett, de Pécsen is tett látogatást, ez esetben Budapest és a Dél-Dunántúl látogatóinak száma is egy-egy fővel gyarapodott. A kiadások régióinkénti bontása ettől eltérő logikát követ. A látogatók kiadását az általuk felkeresett régiók között egyenletesen osztottuk el, mivel nem áll rendelkezésre a nem egyenlő arányok meghatározását megalapozó információ.

Eltérő mértékben ugyan, de a régióinkénti költség nagy részét a rokon- és barátlátogatások, valamint az üdülések adják (5. ábra). A kulturális rendezvényekre fordított kiadások csekélynek mondhatók.

5. ábra

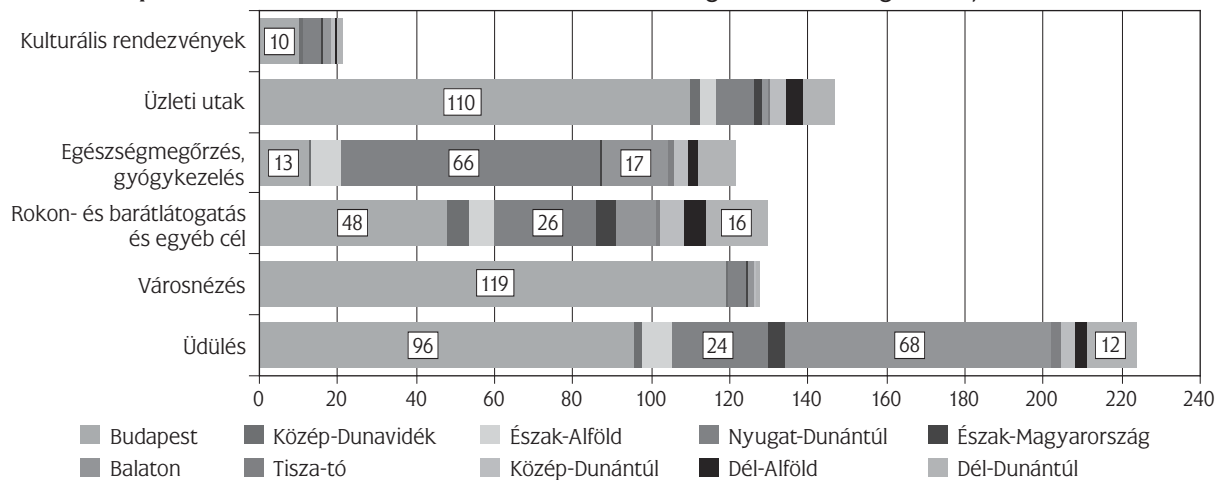
A több napra érkező külföldiek régióinkénti kiadásainak motivációk szerinti megoszlása, 2009 (milliárd forint)

Forrás: KSH

A több napra érkező külföldiek motivációkénti kiadásainak régiók szerinti megoszlása, 2009 (milliárd forint)

Forrás: KSH

A költségek több mint fele (51%, 394 milliárd forint) Budapestre összpontosult. Ennek 72%-a magánutakhoz (üdüléshez, városnézéshez stb.) közel egyharmada (28%) az üzleti utazásokhoz kapcsolódott. Még két régiót érdemes megemlítenünk, amelyek esetében egy-egy motivációhoz nagyarányú költés társul. Az egyik a Nyugat-dunántúli régió, ahol a wellness- és gyógyászati kiadások aránya 49%, a másik a Balaton, ahol az üdülő célú utak adták az éves kiadások 68%-át. Az üzleti kiadások háromnegyede Budapestre koncentrált. A többi régió közül még Nyugat-Dunántúl mondhatott magáénak közel 7%-nyi részesedést, az ország további részén azonban elhanyagolhatóak voltak az ilyen jellegű bevételek. Nemcsak az üzleti utazás volt az egyetlen, amely ekkora mértékű fővárosfüggőséget mutat. A városnézésekből befolyt összeg 93%-a is a budapesti látogatóktól származott, a maradék 7% a többi régió között oszlott meg (6. ábra). Az üdülési kiadások 43%-át szintén a fővárosban költötték el a külföldi turisták, további

egyharmadát a Balatonnál. A nyári hónapokban a két régió bevételi aránya kissé megfordult. A III. negyedévben Balaton 40%-ban, Budapest 34%-ban részesedett a külföldi bevételekből, de a IV. negyedévben ismét Budapesten koncentrált a bevétel nagy része (67%-a).

3. Az adatok elérhetősége

A közeljövőben a KSH honlapján elérhetővé tesszük részletes adatbázisunkat – a Tájékoztatási adatbázis „Turisztikai kereslet” alcím alatt –, amely számos mutatóra vonatkozóan, több dimenzió mentén lesz kombinálható a turizmusban dolgozók és kutatók igényeinek megfelelően. Továbbá dolgozunk egy Turisztikai Árindex (TURIX) összeállításán is – a fogyasztóiárindex-számítás és a külföldi felvétel adatainak felhasználásával –, amely reményeink szerint további hasznos információt szolgáltat olvasóink számára.